

О. В. Марценюк,
к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0920-7070>
В. О. Гаврилюк,
аспірант кафедри бізнесу та сфери обслуговування
Навчально-наукового інституту економіки та управління
Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-8168-6504>
О. А. Озвенчук,
консультант з економічних питань
ТОВ "Навчальний центр "Біржовий Університет"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-8954-0550>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.16.184

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

О. Martseniuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University
V. Gavrilyuk,
Postgraduate student of the Department of Business and Service Industry, Educational and Scientific
Institute of Economics and Management, Vinnytsia National Agrarian University
O. Ozvenchuk,
Consultant on economic issues, LLC "Educational Center "Birzhovy University"

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC ENSURING THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF FARMS

В статті досліджено суть організаційно-економічного механізму управління інноваціями в аграрному секторі економіки, визначено основні його компоненти та розкрито їх зміст. Визначено переваги впровадження такого механізму, зокрема: підвищення ефективності і конкурентоспроможності, розширення співпраці та обміну знаннями, сприяння інноваційній культурі та експериментам, удосконалення процесу прийняття рішень, а також забезпечення доступу до фінансування та ресурсів.

Встановлено вплив підприємницької активності на інноваційність фермерських господарств з метою ефективного використання виробничого потенціалу для створення конкурентних переваг. Підтверджено важливість вибору оптимальної фінансової моделі для забезпечення інноваційного розвитку, ураховуючи мобілізацію фінансових ресурсів та їх вартість.

Проаналізовано різноманітні фінансові моделі, спрямовані на знаходження оптимального варіанту фінансування і вартості, враховуючи фінансові можливості та очікуваний еколого-економічний ефект від інновацій. Розглянуто Глобальний інноваційний індекс і підтверджено стабільний його ріст у період 2014–2019 років, хоча пандемія COVID-19 і подальша військова агресія росії призвели до його зниження. Доведено, що удосконалення організаційно-економічного забезпечення інноваційної діяльності в фермерських господарствах має потенціал для підвищення ефективності, конкурентоспроможності та стійкості, що сприяє зростанню продуктивності, прибутковості та загальному розвитку.

The essence of the organizational and economic mechanism of managing the innovative activity of enterprises in the agrarian sector of the economy was studied, the main elements of this mechanism were determined, and the content of each of these elements was revealed. The advantages of implementing the organizational and economic mechanism of innovation management in the agricultural sector of the economy are identified, namely: increasing efficiency and competitiveness, expanding cooperation and knowledge exchange, promoting a culture of innovation and experimentation, improving the decision-making process, and expanding access to financing and resources.

The impact of entrepreneurship on increasing the level of innovation in farms with the aim of effective, rational and economical use of production potential to create competitive advantages of farms is determined.

It is substantiated that for effective innovative activity it is important to choose the optimal financial model or their combinations, taking into account both the mobilization of the necessary financial resources in time and their cost. Possible financial models for ensuring the innovative development of enterprises in the agricultural sector are analyzed, aimed at finding the optimal financing option and the cost of the funds involved, based on financial capabilities and the expected ecological and economic effect from the introduction of innovations. It has been established that in practice the innovative activity of enterprises is usually based on a combination of various elements of financial models, which takes into account the needs for financial resources, the terms of their use, costs and possibilities of their involvement.

The Global Innovation Index was analyzed and its stable growth over the period 2014–2019 was revealed. However, the negative impact of the COVID-19 pandemic led to its decline, and Russia's subsequent military aggression against Ukraine worsened the situation even more. However, the decline in the Global Innovation Index after 2019 is part of a global trend linked to the coronavirus pandemic.

It has been proven that the improvement of organizational and economic support by innovative activities in farms has the potential to increase efficiency, competitiveness and sustainability, which in turn can lead to increased productivity, profitability and general development.

Ключові слова: інноваційна діяльність, організаційно-економічний механізм, інноваційний розвиток, фінансові моделі інноваційного розвитку.

Key words: innovative activity, organizational and economic mechanism, innovative development, financial models of innovative development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток вітчизняного сільського господарства, як основного елементу агропромислового комплексу, залежить від рівня впровадження нових технологій, інвестиційної привабливості цієї галузі та економічної ефективності виробництва. В аграрному секторі найбільший вплив на продовольче забезпечення, поряд із тваринництвом, має рослинництво. Воно є основою для розвитку більшості агропродовольчих підкомплексів. Внаслідок цього, економічне зростання АПК підтверджується інтенсивністю інноваційної діяльності, її напрямками та отри-

маними результатами. Найоптимальнішим напрямом розвитку вітчизняної аграрної сфери є інноваційний підхід, а обґрунтування та розробка інноваційної стратегії фермерського господарства сприятимуть визначенню логіки бізнес-розвитку підприємства, забезпечуючи його довготривалу конкуренто-спроможність та прибутковість в умовах змінюваного ринкового середовища. Актуальність та необхідність наукових досліджень зумовлена сучасними проблемами інноваційного розвитку аграрного сектора та пошуком джерел фінансування в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Для проведення дослідження було використано низку джерел, що висвітлюють теоретичні та прикладні аспекти інноваційного розвитку, враховуючи світові тенденції та національні особливості. Теоретичні засади інноваційного розвитку були розглянуті в наукових працях відомих учених, таких як Й. Шумпетер і П. Друкер. Важливими джерелами для цього дослідження стали праці Д. Хагена та Ю. Н. Харарі, де дослідники аналізують особливості формування сучасної інноваційної економіки та вплив на неї глобалізаційних процесів.

Концептуальні засади формування національної агроінноваційної системи України представлені в дослідженні О. Шубравської [9]. Важливим аспектам, що впливають на реалізацію інвестиційно-інноваційних проєктів у сільськогосподарських підприємствах України, присвячене дослідження Л. Кучера [4]. Вітчизняна наукова думка економістів-аграрників щодо інноваційного розвитку підприємств детально висвітлена у працях Ю.М. Бажала, О.В. Овсянікова та П.Т. Саблука [6], які обґрунтовують шляхи і методи вдосконалення основних складових інноваційного регулювання.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою наукового дослідження є розробка й обґрунтування теоретичних і методичних засад щодо організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку фермерських господарств в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інноваційна стратегія представляє собою бізнес-модель, яку підприємство застосовує до всіх своїх видів діяльності для забезпечення їх конкурентоспроможності та прибутковості, впроваджуючи інновації на всіх етапах створення споживчої вартості як окремих продуктів, так і всього бізнесу в цілому. Актуальність цієї теми підтверджується необхідністю запобігання кризовим явищам у фермерстві, що позитивно вплине на досягнення ефективності та дозволить зміцнити конкурентоспроможність виробництва рослинної продукції. Для реалізації цього необхідно активізувати інноваційні процеси в галузі та створити умови для організації системи управління інноваційною діяльністю.

Організаційно-економічний механізм управління інноваційною діяльністю в аграрному секторі включає кілька ключових елементів:

1. Визначення потреб і можливостей для інновацій. Важливо ідентифікувати сфери, де можна застосувати інновації, а також потенційні проблеми та можливості для їх реалізації, щоб розвивати ефективну інноваційну діяльність у сільському господарстві.

2. Стратегічне планування та розподіл ресурсів. Розробка комплексної та чітко визначеної інноваційної стратегії допомагає визначити пріоритети та ефективно розподілити ресурси, гарантуючи, що вони спрямовані на найперспективніші інноваційні проєкти.

3. Встановлення партнерства та мереж. Партнерство з дослідницькими установами, університетами та при-

ватними компаніями може створити екосистему, що підтримує інновації в аграрному секторі.

4. Заохочення експериментів і ризику. Важливо стимулювати підприємців та фермерів впроваджувати нові інноваційні методи через фінансові стимули, гнучке регулювання та інші заходи, що заохочують експериментування.

5. Моніторинг прогресу та оцінка результатів. Регулярний моніторинг та оцінка результатів інноваційної діяльності допомагають переконатися у досягненні бажаних результатів і виявляти сфери для подальших покращень. Це сприяє створенню культури інновацій і постійного вдосконалення в сільськогосподарському секторі.

6. Підтримка комерціалізації інновацій. Комерціалізація інноваційних технологій, продуктів і методів є важливим аспектом просування інновацій у сільському господарстві. Це досягається через поєднання фінансування, навчання та інших підтримуючих механізмів, які допомагають вивести нові інновації на ринок [8].

Для успішного впровадження інновацій у фермерських господарствах необхідно визначити сфери застосування інновацій, а також потенційні проблеми та можливості. Цей процес включає проведення досліджень і аналізу для виявлення перспективних областей інновацій та оцінки їхньої здійсненності та потенційного впливу. Важливо також взаємодіяти із зацікавленими сторонами, такими як фермери, дослідники та експерти галузі, для збору інформації про їхні потреби та погляди на можливі переваги й проблеми різних інноваційних рішень. Визначаючи потреби та можливості, фермерські господарства можуть розробляти більш цілеспрямовані та ефективні інноваційні стратегії, а також ефективніше розподіляти ресурси для підтримки розробки та впровадження нових технологій і методів у своїй діяльності.

Другим важливим компонентом організаційно-економічного механізму управління інноваційною діяльністю в фермерських господарствах є стратегічне планування та розподіл ресурсів. Розробка чіткої інноваційної стратегії допомагає господарствам визначити ключові сфери для інновацій та ефективно узгодити свої ресурси з наміченими цілями. Така стратегія включає формулювання бачення, цілей і завдань організації, а також оцінку потенційних проблем і можливостей для інновацій.

Комплексний підхід до стратегічного планування дозволяє визначити пріоритети та оптимально розподілити ресурси, щоб спрямувати їх на найбільш перспективні інноваційні проєкти. Розподіл ресурсів охоплює як фінансові, так і людські ресурси, включаючи кваліфікований персонал та потенціал для досліджень і розробок. Поєднуючи ресурси з інноваційними цілями, фермерські господарства можуть максимізувати свій вплив і досягти значних результатів у впровадженні нових технологій і методів.

Крім того, стратегічне планування передбачає постійний моніторинг і оцінку результатів, щоб упевнитися, що інноваційні зусилля просуваються відповідно до плану і досягають поставлених цілей. Це включає регулярні перевірки продуктивності та коригування стратегії

за потреби, щоб забезпечити її відповідність актуальним завданням і цілям організації.

Третім ключовим елементом організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності в фермерських господарствах є встановлення партнерських і мережових відносин. Налагоджуючи партнерство з різними організаціями, такими як дослідницькі інститути, університети та приватні компанії, фермерські господарства можуть отримати доступ до цінного досвіду та ресурсів, які сприяють розвитку інновацій.

Партнерські відносини і мережі пропонують численні переваги, такі як доступ до нових технологій, обмін знаннями та розширення ринкових можливостей. Наприклад, співпраця з дослідницькими установами може забезпечити доступ до передових результатів досліджень, які можна використовувати для розробки нових продуктів або вдосконалення процесів. Партнерство з приватними компаніями може надати фінансову підтримку, експертні знання та канали розподілу.

Для успішного встановлення і підтримання партнерств фермерські господарства повинні вміти ідентифікувати потенційних партнерів і розвивати взаємовигідні стосунки. Це включає розуміння потреб і цілей партнерів та уміння аргументовано представити переваги співпраці. Після встановлення партнерства важливо підтримувати регулярне спілкування і співпрацю, щоб забезпечити ефективність і взаємну вигоду від партнерських відносин.

Четвертим важливим елементом організаційно-економічного механізму управління інноваційною діяльністю в аграрному секторі є заохочення експериментів і прийняття ризиків. Це передбачає створення середовища, яке підтримує та навіть заохочує спроби, що можуть не увінчатися успіхом, а також наявність фінансової та нормативної бази, що сприяє впровадженню нових практик. Наприклад, для фермерів, які реалізують нові технології чи інноваційні методи, можуть бути надані фінансові стимули, а також можливість для гнучкішого підходу до експериментів через зміни в регуляторних вимогах.

Заохочення експериментів і ризику також включає підтримку розробки нових продуктів і послуг, що може включати фінансування досліджень та сприяння співпраці між різними учасниками процесу. Мета полягає в формуванні культури інновацій в аграрному секторі, де фермери та підприємці заохочуються до дослідження нових підходів і прийняття обґрунтованих ризиків для підвищення продуктивності та стійкості.

Моніторинг та оцінювання прогресу інноваційної діяльності є критично важливими для ефективного управління інноваціями. Це передбачає систематичне відстеження та аналіз основних показників ефективності, щоб виміряти успіх інноваційних ініціатив і визначити області для подальшого вдосконалення. Моніторинг може проводитися на різних етапах інноваційного процесу — від визначення потреб і можливостей до розробки та впровадження нових технологій і практик. Це включає збір даних про рівень впровадження інновацій, їхній вплив на продуктивність і прибутковість, а також задоволеність зацікавлених сторін. Регулярний моніторинг і оцінка допомагають фермерським господарствам приймати обґрунтовані рішення щодо розпо-

ділу ресурсів і коригувати інноваційні стратегії, що також сприяє розвитку культури інновацій і постійного вдосконалення [5].

Ефективний моніторинг та оцінка інноваційної діяльності в аграрному секторі сприяють досягненню прогресу та максимальному використанню інноваційного потенціалу. Одним із ключових елементів просування інновацій у цій сфері є підтримка комерціалізації нововведень. Комерціалізація передбачає виведення інноваційних ідей, технологій чи продуктів на ринок з метою отримання економічної вигоди.

Процес комерціалізації може включати кілька етапів: дослідження ринку, розробка бізнес-плану, забезпечення фінансування, створення і тестування прототипів, а також налагодження каналів збуту. Для підтримки комерціалізації сільськогосподарських інновацій можуть бути використані різноманітні фінансові та підтримуючі механізми. Наприклад, уряди можуть пропонувати гранти чи кредити для інноваційних стартапів і підприємців або надавати податкові пільги для компаній, що інвестують у дослідження та розроблення. Приватні інвестори, такі як венчурні капіталісти, можуть надавати фінансування в обмін на частку в компанії.

Крім фінансування, важливими є послуги з навчання і підтримки, які допомагають новаторам орієнтуватися у процесі комерціалізації. Інкубатори та акселератори можуть пропонувати наставництво, бізнес-планування, юридичну допомогу та інші ресурси для виходу інновацій на ринок. Державні органи або галузеві асоціації також можуть проводити навчальні програми для підприємців і фермерів, щоб допомогти їм освоїти процес комерціалізації та розвинути необхідні навички.

Зрештою, підтримка комерціалізації інновацій може зробити аграрний сектор більш динамічним і конкурентоспроможним, створюючи нові економічні можливості та вирішуючи актуальні проблеми фермерів і ширшої спільноти.

Впровадження організаційно-економічного механізму управління інноваціями в аграрному секторі може принести кілька значних переваг і перспектив:

1. Підвищення ефективності та конкурентоспроможності: запровадження системи моніторингу та оцінки дозволяє відстежувати хід інноваційних ініціатив і виявляти сфери для покращення. Це веде до підвищення загальної ефективності та конкурентоспроможності в аграрному секторі.

2. Розширення співпраці та обміну знаннями: заохочення обміну інформацією між різними організаціями та зацікавленими сторонами може сприяти більшій співпраці і розробці нових інноваційних рішень для актуальних проблем аграрного сектора.

3. Сприяння культурі інновацій та експериментів: створення середовища, яке підтримує постійне вдосконалення, інновації та експерименти, може стимулювати розвиток більш креативного і інноваційного аграрного сектора, що сприятиме його зростанню та конкурентоспроможності.

4. Удосконалення процесу прийняття рішень: застосування показників ефективності, таких як рентабельність інвестицій, аналіз витрат і прибутків, а також відгуки зацікавлених сторін, надає цінну інформацію для

Рис. 1. Вплив підприємливості на підвищення рівня інноваційності в фермерських господарствах

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано авторами за даними [7].

оптимізації розподілу ресурсів і інвестицій в інноваційні ініціативи.

5. Розширений доступ до фінансування та ресурсів: добре розроблена система управління інноваціями може полегшити залучення фінансування з різних джерел, включаючи інвестиції приватного сектора і державні гранти, що сприятиме підтримці та масштабуванню інноваційних проектів в аграрному секторі [8].

Сучасне функціонування фермерських господарств характеризується впровадженням нових моделей фінансування інноваційного розвитку. Ці моделі базуються на ефективному поєднанні власних фінансових ресурсів підприємства з можливостями залучення зовнішнього фінансування для досягнення екологічного та економічного розвитку. Основна мета — підвищити конкурентоспроможність продукції через використання передових наукових досягнень і новітніх технологій.

В умовах сучасної економіки особливо важливими стали питання енергоефективності, модернізації технічного оснащення, адаптації до змін клімату, які впливають на врожайність, якість сільськогосподарської продукції і прогнозовані обсяги. Це визначає необхідність пріоритетного розвитку інновацій в аграрному секторі та відповідного фінансування.

Нестабільна фінансова ситуація фермерських господарств, недостатній розвиток маркетингових стратегій для впровадження інновацій, а також недосконалість інституційних механізмів формування гнучких фінансових моделей, ставлять під загрозу конкурентоспроможність аграрного сектора і посилюють залежність від імпорتنих технологій і техніки.

Для ефективної інноваційної діяльності важливим є вибір оптимальної фінансової моделі або їх комбінацій, з урахуванням як мобілізації необхідних фінансових ресурсів у часі, так і їх вартості. Фермерські господарства можуть використовувати різні моделі фінансування інновацій в залежності від специфіки фінансування, особливостей галузі, науково-технічного потенціалу регіонів та їх географії збуту продукції.

Розглянемо можливі фінансові моделі забезпечення інноваційного розвитку підприємств аграрного сектора, спрямовані на пошук оптимального варіанту фінансування та вартості залучених коштів, виходячи з фінансових можливостей і очікуваного еколого-економічного ефекту від впровадження інновацій (табл. 1).

Варто зазначити, що більшість представлених фінансових моделей не використовуються в чистому вигляді. На практиці інноваційна діяльність підприємств зазвичай ґрунтується на комбінації різних елементів фінансових моделей, що враховує потреби у фінансових ресурсах, терміни їх використання, витрати та можливості їх залучення.

Однією з ключових складових фінансування інновацій є самофінансування, яке відіграє важливу роль у комбінованих фінансових моделях. Однак масштаби і можливості самофінансування залежать від рентабельності виробництва та державної підтримки. Наприклад, стимулювання інвестицій в інновації може здійснюватися через податкові пільги, такі як зменшення податкової бази на суму інвестицій у науково-технічний розвиток.

Згідно з даними Європейського інноваційного табло, загальний інноваційний індекс в Україні знизився з 34,72 у 2015 році до 34,24 у 2022 році. Протягом цього періоду спостерігалось зменшення фінансування на НДДКР: державні витрати зменшилися на 23,4%, а приватний бізнес скоротив витрати на 11,3%.

Водночас, позитивним аспектом стало зростання залучення венчурного капіталу, яке підвищилось на 43,9%. Негативним фактором є скорочення людського капіталу на 10,8%, що посилюється внаслідок воєнної агресії Росії і ймовірно матиме довгостроковий негативний вплив на інноваційний розвиток в Україні.

Аналізуючи Глобальний інноваційний індекс, можна зазначити, що Україна в 2013 році займала 71 місце, у 2014 році — 63 місце, у 2019 році — 47 місце, у 2021 році — 49 місце, а у 2022 році — 57 місце. Показники індексу змінювалися таким чином: у 2013 році — 35,8, у 2014 році — 36,3, у 2019 році — 37,4, а у 2021 і 2022 роках — 35,6 і 31,0 відповідно [10].

Також слід зазначити, з 2014 року по 2019 рік Глобальний інноваційний індекс демонстрував стабільне

Таблиця 1. Аналіз основних фінансових моделей забезпечення інноваційного розвитку підприємств аграрного сектора

№	Модель	Характеристика	Мета
1	Самофінансування	Рефінансування прибутку в інноваційний розвиток підприємства	Підвищення конкурентоспроможності та прибутковості підприємства
2	Кластерна модель	Поспання фінансування галузевої науки, досліджень, розробок і виробництва на основі диверсифікації залучення фінансових ресурсів та державної підтримки, зарубіжних інвестицій для створення фонду реалізації інвестиційно-інноваційного проєкту	Концентрація матеріально-технічних, інтелектуальних і фінансових ресурсів усіма учасниками кластера для реалізації інвестиційно-інноваційного проєкту
3	Кооперативна модель	Залучення в процес інноватизації фінансових ресурсів кооперативних спілок, коштів дрібних господарств, селянськоосібників на засадах взаємодопомоги	Упровадження та дифузія інновацій серед дрібних фермерів та селянськоосібників
4	Венчурне фінансування	Інвестування в компанії, які мають суттєвий потенціал зростання завдяки наявності інноваційного продукту на ранніх стадіях життєвого циклу	Створення проривних технологій та продукції з високим потенціалом прибутковості, можливості реалізації наукоємної продукції, зокрема патентів і ноу-хау
5	Бюджетне фінансування	Системне фінансування створення та впровадження інновацій із державного та місцевого бюджетів	Забезпечення конкурентоспроможності сільгоспвиробників на внутрішньому та зовнішньому ринках, реалізація принципів сталості й відновлюваності екосистеми, ресурсозбереження
6	Залучення грантових коштів, краудфандинг	Залучення коштів вітчизняних та іноземних донорів, участь у програмах міжнародного й транскордонного співробітництва	Інновації в царині ресурсозбереження, відновної енергетики, боротьба зі змінами клімату
7	Модель зовнішніх запозичень	Кредити комерційних банків, облігаційні позики, лізинг, факторинг	Реалізація інноваційного розвитку сільгосппідприємств, упровадження сучасних енергозберігаючих технологій
8	Фінансування в рамках державно-приватного партнерства	Мобілізація коштів державного та місцевого бюджетів і приватних інвесторів	Реалізація важливих для держави та регіону інноваційних проєктів у царині зрошення, сільськогосподарського машинобудування, цифрових технологій та блок-чейну
9	Модель інноваційних фінансових інструментів	Аграрні розписки, ф'ючерси, інноваційні ваучери, котирування акцій на міжнародних фондових біржах	Диверсифікація фінансового забезпечення інноваційного розвитку
10	Комбінована модель	Фінансове забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектора шляхом використання комбінації моделей та джерел фінансування	Оптимізація вартості та джерел фінансових ресурсів для реалізації інноваційних процесів в аграрному секторі

Джерело: систематизовано, узагальнено та згруповано авторами за даними [7].

зростання. Однак негативний вплив пандемії COVID-19 призвів до його зниження, а подальша військова агресія Росії проти України погіршила ситуацію ще більше. Важливо зазначити, що зниження Глобального інноваційного індексу після 2019 року є частиною глобальної тенденції, яка пов'язана з пандемією коронавірусу.

Однією з основних проблем у розвитку інновацій в аграрному секторі регіону є брак інформації про стан і динаміку інноваційних процесів, а також про вплив фінансових інструментів на ці процеси. Цей інформаційний вакуум ускладнює оцінку ефективності інноваційного розвитку з точки зору фінансової політики держави, а також перешкоджає адаптації політики до регіональних особливостей і залученню необхідних фінансових ресурсів.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Запровадження комплексного організаційно-економічного механізму управління інноваціями в аграрному секторі та в фермерських господарствах зокрема, може суттєво поліпшити ситуацію. Цей механізм передбачає створення умов, що сприяють інноваціям, шляхом відкритої комунікації, стимулювання культури безперервного вдосконалення, експериментування і прийняття ризиків, а також активізації інформаційного обміну і співпраці між організаціями та зацікавленими сторонами. Надійна система моніторингу та оцінювання, що включає використання показників ефективності та показників результативності, дозволить відстежувати про-

грес інноваційних ініціатив. Це допоможе оцінити ефективність ініціатив, визначити можливі сфери для вдосконалення та проаналізувати успіх інновацій з точки зору окупності інвестицій, витрат і прибутків, а також відгуків зацікавлених сторін. Інтеграція технологій і аналізу даних, включаючи краудсорсинг та ініціативи з відкритими даними, сприятиме полегшенню обміну інформацією і співпраці.

Аналіз сучасного стану та рейтингу України в аспекті інноваційності та фінансування інновацій, згідно з даними Європейського інноваційного табло, показує, що, незважаючи на зменшення фінансування НДДКР з боку держави і приватного сектора, загальний інноваційний індекс знизився на 0,5 пункту у 2022 році порівняно з 2015 роком [10].

Загалом, впровадження цього організаційно-економічного механізму в аграрному секторі має потенціал для підвищення ефективності, конкурентоспроможності та стійкості галузі, що в свою чергу може призвести до зростання продуктивності, прибутковості та загально-го розвитку.

Література:

1. Вітковський Ю. П. Механізми управління розвитком інноваційно-інвестиційного потенціалу сільськогосподарських товаровиробників та їх об'єднань. Український журнал прикладної економіки. 2019. Том 4. № 3. С. 400—406. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2019-3-44>
2. Гончарук І.В., Томашук І.В. Вплив інноваційних процесів на підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2023. № 1 (63). С. 30—47. DOI: [10.37128/2411-4413-2023-1-3](https://doi.org/10.37128/2411-4413-2023-1-3)
3. Калетнік Г.М., Козяр Н.О. Стратегічні підходи до інвестування аграрного сектору України в сучасних умовах розвитку АПК. Міжнародний науково-виробничий Журнал "Економіка АПК". 2020. № 12 (314). С. 81—89. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012081>
4. Кучер Л., Кучер А., Хареба В., Демидчук Л., Східницька Г. Розвиток інноваційної діяльності аграрних підприємств: на шляху до агробізнесу 4.0. Agricultural and Resource Economics. 2023. Vol. 9. №. 4. Pp. 252—286. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.04.11>
5. Марценюк О.В., Ружицька К., Давидюк В. Напрями державної підтримки малого бізнесу в Україні. Причорноморські економічні студії. 2023. Вип. 81. С. 178—184. DOI: [10.32782/bses.81-28](https://doi.org/10.32782/bses.81-28)
6. Саблук П.Т. Наукове обґрунтування інноваційного розвитку в аграрній сфері. Економіка АПК. 2021. № 6 С. 16—19. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202106016>
7. Чернованова Г. С. Організаційно-економічне забезпечення управління інноваціями та інноваційною працею: монографія. Харків: ФОП Лібуркіна Л. М., 2018. 284 с.
8. Шибаніна О. В., Рибачук В. П. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки: пріоритети забезпечення та регулювання: монографія. Миколаїв: МНАУ, 2019. 211 с.
9. Шубравська О.В., Прокопенко К.О. Формування агропродовольчої спеціалізації України в контексті сучасних інвестиційних процесів. Економіка України. 2021. № 10. С. 35—51.
10. Soumitra D. Global Innovation Index 2022. WIPO. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-000-2022-section1-en-gii-2022-at-a-glance-globalinnovation-index-2022-15th-edition.pdf>

References:

1. Vitkovs'kyj, Yu.P. (2019), "Mechanisms for managing the development of innovation and investment potential of agricultural producers and their associations", *Ukrains'kyj zhurnal prykladnoi ekonomiky*, vol. 4, no. 3, pp. 400—406. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2019-3-44>
2. Honcharuk, I.V. and Tomashuk, I.V. (2023), "The influence of innovative processes on increasing the competitiveness of agricultural enterprises", *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktual'ni pytannia nauky i praktyky*, vol. 1 (63), pp. 30—47. DOI: [10.37128/2411-4413-2023-1-3](https://doi.org/10.37128/2411-4413-2023-1-3)
3. Kaletnik, H.M. and Koziar, N.O. (2020), "Strategic approaches to investing in the agricultural sector of Ukraine in modern conditions of agro-industrial complex development", *Mizhnarodnyj naukovo-vyrobnychyj Zhurnal "Ekonomika APK"*, vol. 12 (314), pp. 81—89. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012081>
4. Kucher, L. Kucher, A. Khareba, V. Demydchuk, L. and Skhidnyts'ka, H. (2023), "Development of innovation activities of agrarian enterprises: towards agribusiness 4.0", *Agricultural and Resource Economics*, vol. 9, no. 4, pp. 252—286. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.04.11>
5. Martseniuk, O.V. Ruzhyts'ka, K. and Davydiuk, V. (2023), "Directions of state support for small businesses in Ukraine", *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol. 81, pp. 178—184. DOI: [10.32782/bses.81-28](https://doi.org/10.32782/bses.81-28)
6. Sabluk, P.T. (2021), "Scientific substantiation of innovative development in the agricultural sector", *Ekonomika APK*, vol. 6, pp. 16—19. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202106016>
7. Chernovanova, H.S. (2018), *Orhanizatsijno-ekonomichne zabezpechennia upravlinnia innovatsijamy ta innovatsijnoiu pratsieu [Organizational and economic support for the management of innovations and innovative work]*, FOP Liburkina L.M., Kharkiv, Ukraine.
8. Shebanina, O.V. and Rybachuk, V.P. (2019), *Innovatsijnyj rozvytok ahrarynoho sektora ekonomiky: priorytety zabezpechennia ta rehuliuвання [Innovative development of the agrarian sector of the economy: priorities for provision and regulation]*, MNAU, Mykolaiv, Ukraine.
9. Shubravs'ka, O.V. and Prokopenko, K.O. (2021), "Formation of agro-food specialization of Ukraine in the context of modern investment processes", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 10, pp. 35—51.
10. Soumitra, D. (), "Global Innovation Index 2022", WIPO, available at: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-000-2022-section1-en-gii-2022-at-a-glance-globalinnovation-index-2022-15th-edition.pdf> (Accessed 25 July 2024).

Стаття надійшла до редакції 09.08.2024 р.